

קטע מסיפורו של י.פ. סטון 'במחתרת לפלשתינה'¹ על הפלגת 'ביריה'

באדיבות המתרגם אריה מלכין

הערות מטעם מערכת האתר מופיעות בתוך סוגריים מרובעות

הגעתי בערב למרסייל, [ברכבת מסבונה, איטליה, לאחר שלא הצליח להצטרף שם להפלגת 'יאשיהו ווג'ווד'] ולאחר שהתמקמתי בבית מלון הלכתי ישר לנמל הקטן הקרוב, ששם נמצאה אניית האחות של הווג'ווד [האניה בעלת השם הרשום Balboa – קורבטה לשעבר בצי הקנדי בשם Norsyd, נושאית השם המבצעי 'הגנה' בהפלגת המעפילים העוקבת שלה]. עליתי לסיפון החשוך, אבל מצאתי את חצי הצוות יושב בחדר האוכל. הם קבלו אותי בשמחה רבה ואמרו לי איזה בר מזל אני. הכול הסתדר, והם אמורים להפליג למחרת בבוקר. חזרתי לבית המלון אבל לא יכולתי לישון. דאגתי ששוב תהיה איזו תקלה או דחייה. קמתי ושלמתי בעד הלילה ולקחתי את חפצי לאוניה. הצעירים עוד השתעשעו אבל אני קבלתי את התא הקודם שלי והלכתי לישון. קמתי מוקדם וזה היה בוקר אפור. דוברת אחת הטעינה דלק מיכלים, ואחרת באה והטעינה מים. עמדנו דוממים ועדיין חוששים שמסיבה כלשהי תהיה דחייה. רב החובל היה במצב רוח קודר והקצין הראשון בכלל לא היה בנמצא. שני אנשי צוות נשלחו לחפש אותו. לאלה נאמר להגיע עם או בלי הקצין לנמל הקטן שמשם נעלה את הפליטים ונפליג. הגיעה גם משאית עם לחם, ועוד אחת הביאה חגורות הצלה.

קרוב לצהריים נשמעה צפירה חזקה מארובת האוניה. החבלים הותרו ונותקנו מהחוף והתחלנו להתנדנד בקצב הגלים. הנווט (הפיילוט) הוציא אותנו מהנמל, ואז הורדנו אותו ויצאנו לגלי הים הגבוהים. האוניה התנדנדה מאד, והרבה מהמלחים איבדו את ארוחת הצהריים שלהם וקבלו צבע ירוק משונה. אני נהיית תחילה מכל המראה, אבל אחרי זמן מה גם לי הייתה הרגשה משונה בבטן והחלטתי לרדת לתא ולנסות לישון. האמת היא שאני וחצי מהצוות היו חולים ולא עזר כלום. זו הייתה הפעם הראשונה והאחרונה שהייתה לי מחלת ים. שעות ספורות אחרי זה קמתי ויצאתי לסיפון. ירד גשם ורוח חזקה נשבה מצפון. היינו אמורים להישאר בערך באותו אזור ולהעלות את הנוסעים מחר בבוקר.

כמעט כל הצוות היה יהודי ורובם אף נולדו בארצות הברית. צעיר אחד מאריזונה היה דור שלישי באמריקה, אבל אחרים נולדו בארצות מזרח אירופה, שמשם בורחים הנוסעים שאותם אנחנו עומדים להעלות. אחד היה פליט שהצליח לצאת מגרמניה לפני שהשער נסגר. הרבה באו מניו יורק, אבל היו גם אחרים משיקגו, לוס אנג'לס, בלטימור, וושינגטון, בוסטון, ג'רסי סיטי וניו-הייבן. היה גם יהודי קנדי מטורונטו. רק מהנדס המכונות הראשי לא היה יהודי. הרבה מחברי הצוות שרתו בצבא או בצי או בסוחר בעת המלחמה. רובם היו ציונים, והרבה מהם התכוונו להשתקע בפלשתינה. אחרים היו סתם מלחים שבמקרה היו גם יהודים אבל לא היה להם קשר מיוחד לארץ. להם זה היה אמנם יותר עניין של הרפתקה, אבל כולם היו בדעה שדפקו את יהודי אירופה ושמגיע להם משהו יותר טוב. בדרך זו הם היו מוכנים לעזור. רב החובל היה ממזרח אירופה, והוא בילה את רוב חייו בצי הסוחר של אנגליה אמריקה או סקנדינאביה. הוא נמשך אל הים אבל לא היה

¹ לתרגום המלא של הספר הקש כאן

לו הסבר למה. הוא היה קצין ראשון בשתי אניות אמריקאיות שהובילו מצרכי מלחמה למורמנסק עבור הסובייטים. אוניה שלו גם הוטבעה על ידי טורפדו בים הצפוני.

הקצין הראשון היה בחור מהברונקס (ניו יורק) שברח מהבית בגיל 16 וירד לים. הוא שרת בצי הסוחר של ארצות הברית בתקופת המלחמה על אוניה מסוג "ליברטי" שניזוקה וכמעט טבע. הקצין השני שאני אקרא לו בשם "טום" היה בן חנווני שהיה ממוצא אוסטרי. גם הוא שרת בצי הסוחר ועלה מדרגת מלח פשוט לקצין שלישי. הוא השתתף בפלישה לנורמנדיה. טום, הקצין השני, היה אחד הבחורים הכי מעניינים בצוות. אני קראתי לו "למד-וויניק". לפי המסורת היידישית, אלוהים לא משמיד את העולם על אף כל הרוע שבו בגלל 36 נפשות טהורות. אף אחד אינו יודע מי הם והם נראים ככל בני האדם. הם יכולים להיות יהודים ולא יהודים ומכל הצבעים. כל אחד מפשוטי העם יכול להיות "למד-וויניק".

בנסיעות שלי פגשתי מספר אנשים שנעים לי לחשוב שהם שייכים לסוג הזה של "למד-וויניקים". אחד כזה היה הרב סרן הקטן במחנה בפירט בקרבת נירנברג. גם שני היהודים הצ'כים באנטון והאישה הזקנה הסלובקית שנתנה לנו מים בדרך לגבול אוסטריה. גם ג'אקומו ועוד כמה אנשי 'ההגנה' כולם נראו לי כמתאימים להגדרה זו של "למד-וויניק". טום גם היה אחד כזה. טום היה מלח בעל ניסיון, וכל הצוות נשמע לו ללא עוררין. הוא נראה כילד אבל בעבודה שלו הוא היה מבוגר ורציני. המהנדס הראשי היה סקנדינאבי. הוא היה בצרפת כשהארץ נכבשה על ידי הגרמנים והוא ברח משם עם אוניה מלאה בצרפתים ואנגלים שהגיעו לבריטניה. אחר כך הוא חי בדנמרק בעת הכיבוש ועבד כמכונאי. ב 1944 הוא ברח מדנמרק בסירת דייג קטנה ולקח אתו מספר פליטים יהודים דניים. הוא התכוון להשתקע בארץ עם אשתו ומשפחתו ובינתיים למד עברית.

אחד מאנשי הצוות היה טייס B-29 בעת המלחמה, והקנדי שרת בצי הקנדי בתקופת המלחמה. מלח אחר שרת באוגדת האוויר האמריקאית בצפון אפריקה ואיטליה ומכונאי אחד היה בצי האמריקאי ששרת בים האטלנטי, והוא עזב עסק מצליח כדי להשתתף במבצע הנוכחי. טבח המשנה היה באגף האוויר של צבא ארה"ב, וטכנאי הרדיו היה בצי ארה"ב באותו תפקיד. מכונאי אחד שרת באגף הרפואה ואחר באוגדה משורינת בחזית האירופית של צבא ארה"ב. הפליט הגרמני ביניהם הגיע לארה"ב ב-1936, התנדב לצבא, שרת בחיל רגלים, אחר כך ביחידת ה-"Rangers", והשתתף בפלישה לחוף אנציו באיטליה [פוקסי-צבי מונש, חלל הפלי"ם]. הוא סיפר שפעם חייל אמריקאי שאל אותו אם הוא יהודי. הוא ענה כן. אז המשיך ושאל מה עושה יהודי בחיל ה-Rangers? היהודי הוציא את אקדחו ורצה לירות בו, אבל חבריו עצרו בעדו והמפקד שלו התקרב לחייל והחטיף לו סנוקרת על השאלה המבישה הזו.

למחרת בבוקר הגיע הפיילוט להכניס אותנו לנמל. נרתמנו לרציף בלי כל סיבור ובנמל שרר שקט. באוניה שלנו התקינו בכל מקום אפשרי דרגשים צרים שנבנו גם לגובה, כך שיכולנו להלין ולשכן יותר מאלף ומאתיים איש בנוסף לצוות של כ-25. במחסן אחד היה לנו אוסף גדול של אוכל משומר, אבקת ביצים, ומזון אחר בנוסף ללחם שקבלנו ביום הקודם. היה לנו גם קמח לאפיית לחם בדרך. במטבח היו לנו סירים ענקיים לבישול מרק שהיה אמור להיות האוכל הכי שכיח בזמן הנסיעה.

סביב השעה 8:00 הופיעו המשאיות עם הפליטים. כל אולמות השינה היו ממוספרים, וכן כל הדרגשים בהם. כל עולה קבל מספר ברגע שירד מהמשאית, והעולים הסתדרו בשורות לעלייה לאוניה. כל אנשי הצוות גויסו להדריך את העולים למקומות ואז התחילו לעלות. הכול התנהל בסדר מופתי ונתנו לקבוצת פרטיזנים להיות הקבוצה המובילה. היו שם הרבה שוטרים בנמל שעזרו לפקח על הסדר, ואנחנו האכלנו אותם והשקינו אותם בין טוב, כך שככל ששתו נעשו עוד יותר נחמדים. העלייה התנהלה בסדר ובשקט ובאולמות בבטן האוניה המבוגרים נחו והצעירים קשקשו ובילו בשיחת רעים. העולים האלה נסעו במשאיות כל הלילה כדי להגיע לנמל, וחלקם נראו מאד עייפים. הסיבוך היחידי היה שזה היה יום השבת, ובין הדתיים התעוררה השאלה אם מותר לנסוע ולעשות כל מה שנדרש היה לעשות בערב השבת וביום השבת. רובם החליטו שמצוות העלייה לארץ הקדושה עולה על כל יתר האיסורים. אבל שני חברי אגודת ישראל נשארו ולא באו עם יתר הדתיים.

ככל שעלו יותר פליטים לאוניה כן נעשתה האווירה יותר שמחה וחגיגית. הילדים טיילו ובדקו כל פינה. המבוגרים טיילו להנאתם לאורך הסיפון, ובמטבח קבוצת צעירים התנדבה להכנת האוכל. הלבוש של כולם היה אוסף סמרטוטים ססגוני. האחרון לעלות לסיפון היה בלגי אחד, והוא היה הנוסע ה-1015. אני עמדתי כל הזמן ליד דופן הסיפון ועזרתי לכולם לעלות. הגיעה העת להיפרד מהחוף, מצרפת ומאנשי 'ההגנה' שעמדו על החוף. כל העולים ירדו לבטן האוניה וסירת הפיילוט התקרבה והובילה אותנו מחוץ לנמל. יצאנו את הנמל, נטשנו את הפיילוט, ואחרי שהתרחקנו מספר מיילים מהחוף שרק רב החובל והודיע שמותר לעולים לעלות לסיפון. הם עלו והסתכלו על הים הגדול הזה שמהעבר השני שלו הוא נושק לחופי ישראל.

בין הנוסעים היו גם חמישה גויים. ארבעה רצו לעלות מטעמי דת ואחד מסיבה אידיאליסטית. שני שלישי מהעולים היו גברים, ששרדו את המחנות ואת החיה הנאצית יותר מהנשים. היו מספר זוגות שהתחתנו לאחר ששוחררו מהמחנות, וכמעט כל היתר היו שרידי משפחות ששרדו את הזוועות. המבוגר ביותר היה בן שבעים ושמונה, והוא היה רוסי שמשפחתו התגיירה. הוא נסע עם אשתו ובנו וכלתו הפולנייה הנוצרייה. הבן דיבר גם יידיש וגם עברית והיה חסיד. הוא אמר שהיו לו עוד שני אחים שרצו להתיישב בארץ אך בינתיים למדו בסמינר דתי שהתחיל לפעול בפרנקפורט. אחד מהם רצה להיות רב והשני שוחט. הנוסעת הלא יהודיה האחרונה הייתה אישה בת עשרים וארבע מגרנובל. אביה היה חקלאי ובמשך המלחמה היא הייתה חברת תנועת ההתנגדות הצרפתית. בתקופה זו היא פגשה מספר יהודים ומצאה עניין בציונות. כששאלתי אותה למה היא נוסעת לפלסטינה היא ענתה ששם היא תוכל לחיות חיים סוציאליסטים ממש בקבוץ.

פגשתי ילדה בת שתיים עשרה חמודה ושחורה מפולין ששמה יהודית גרינברג. היא הייתה פקחית עם לשון חריפה ועם שכל רב ואהבה לכתוב שירה. אחרי שהוריה מצאו את מותם בטרבלינקה היא ודודתה ברחו מהגטו והדודה נתנה לה שם פולני והכניסה אותה לבית יתומים בתור ילדה נוצרייה. גם לדודה היו ניירות מפוברקים, והיא עבדה בבית חרושת בגרמניה עד סוף המלחמה. אז חזרה לבית היתומים ולקחה את הבת אתה. האישה אמרה לי שהילדה עברה חמישה גבולות כדי להגיע לאוניה. בעלה של האישה גם כן נוכח. הוא שרת בצבא הפולני, הוא היה שבוי של הרוסים, וכשהשתחרר, נלחם שוב

בצבא הפולני. היו יהודים משש עשרה ארצות שונות וביניהם אחד ממצרים, שנראה די מסכן וגלמוד. הוא דיבר רק ערבית וקצת צרפתית. הוא היה פועל שחור באיטליה כשהגרמנים נכנסו לשם, ונשלח למחנה כיוון שהיה לא-ארי. חמש מאות שמונים וחמישה היו יוצאי פולין ועוד מאה ותשעה באו מצ'כוסלובקיה. רובם מסלובאקיה או מקרפאטו-רוסיה. היו גם שמונים וארבעה צעירים מהולנד, רובם צאצאי משפחות שהגיעו לשם מספרד במאה השש עשרה. הם אמרו שהם לא בורחים מהולנד כי הם אוהבים את הולנד, אבל אוהבים עוד יותר את ארץ ישראל. הם היו חלוצים ולא ידעו יידיש. אנגלית הייתה שפתם השנייה.

צעירה אחת מקבוצת ההולנדים אמרה לי בפשטות: "לא הרגשתי כיהודיה לפני המלחמה אבל כעת אחרי שהרגו ששה מיליונים יהודים אני החלטתי שאהיה יהודיה ואעלה לארץ ישראל". הייתה עוד בת הולנדית שבה להולנד מוינה והתכוונה ללמוד כימיה. כל תקופת הכיבוש הנאצי היא הייתה מוסתרת בביתו של שר החקלאות ההולנדי הנוכחי. הוא היה פעיל מחתרת והסתיר מספר יהודים. למיטב ידיעתה לא נשאר לה אף קרוב משפחה מלבד דוד אחד שעלה לפלסטינה לפני שנים רבות. היו גם חמישים ותשעה יהודים מהונגריה, חמישים ואחד מרומניה, וחמישים וארבעה מגרמניה. כמו כן עשרים וארבעה מליטא, עשרים מצרפת, שנים עשר מבלגיה, ואחד עשר מאוסטריה. היו גם שלשה רוסיים ושלשה לטבים, שני שווייצים, שני טורקים, שני יוונים והמצרי. אחד הלטבים התיישב בארץ והיה בלטיה לרגל ביקור משפחתי כשהמלחמה פרצה.

האוניה נשמעה כמו בבל צפה. דברו שם המון שפות, אבל יידיש הייתה השפה בה שלטו הרוב על אף שדברו אותה כל אחד בניב שלו. שני הטורקים לעומת זאת לא ידעו יידיש ודברו לאדינו, שזו תערובת של ספרדית ועברית, במקביל ליידיש שהיא תערובת של גרמנית ועברית. היוונים המסכנים לא ידעו יידיש ולא לאדינו ורק ידעו יוונית וקצת צרפתית. הבעל היווני היה האדם הכי גבוה באוניה, וכשאלתי אותו למקצועו הוא אמר שהיה אופה קונדיטוריה. מכל האנשים על האוניה רק למאה שלושים ושמונה לא הייתה השתייכות מפלגתית. כל היתר השתייכו לשבע עשרה מפלגות ציוניות שונות. היו שם אנשי אגודת ישראל והפועל המזרחי, השומר הצעיר, רביזיוניסטי הבונים ועוד ועוד. חמש מאות ששים ושמונה מהצעירים התכוונו להשתקע בקבוץ. כל אלה היו סוציאליסטים במידה זו או אחרת.

יותר מ-300 פליטים שרתו בצבאות של הצבא האדום, הצבא הפולני, הצבא הצ'כי, או עם הפרטיזנים. הכי צעיר מאלה היה הירש ארבע בן השלש עשרה מוורשה. הוא היה צעיר מאד וחמוד, ניתן לו להסתובב על גשר האוניה, והיה מין חיית מחמד של הצוות. היו עוד שני צעירים מאד זריזים, שטפסו ובדקו כל פינה באוניה. שני האחרים קינאו בהירש כי היה לו אקדח והוא נלחם עם הפרטיזנים הפולנים. האבא של הירש היה אדם עשיר והיה יכול לקנות את בטחון משפחתו בכסף. הוא ואחותו הקטנה והאב והאם גרו אצל איכר פולני מ-1939 עד 1942. באותה שנה הגרמנים התקיפו את הבית ולקחו את ההורים והוא לא ראה אותם יותר. הירש ואחותו בת הארבע נשארו אצל האיכר, עד שיום אחד הירש ראה ששוטרים באים לבית והוא הניח שמישהו בגד בו. הוא לקח את אחותו וברח ליער. הגרמנים ראו אותם וירו בהם. האחות נפגעה ומתה אך הירש הצליח להתחמק.

הוא ברח ונע רק בלילות עד שהגיע לגטו בעיר אחרת. שם הגרמנים העמיסו אותו ועוד כשלושים אנשים, ושלחו אותם בעגלה למחנה מוות. בדרך, אחד הגברים העיף אותו מעבר לצד העגלה לתוך תעלה ליד הדרך, והאיש גם הוא קפץ בעצמו מהעגלה. הם הסתובבו בשדות וביערות שנים עשר יום, ואז יחידה של חיילים גרמנים גילתה אותם וירתה עליהם. האיש נהרג אך הירש הצליח גם אז להתחמק. איכשהו הוא נתקל בקבוצת פרטיזנים פולנים שהתייחסו אליו יפה. הם נתנו לו שם פולני והשאירו אותו אצל איכר עשיר. הוא נשאר עם האיכר שמונה חדשים עד שזה החל חושד בו שהוא יהודי. הוא ברח ושוב נתקל בקבוצת פרטיזנים. בקרב שהתפתח בינם לבין הגרמנים הירש נפצע בראש וכשהתעורר מצא את עצמו עם ראש חבוש במקום ההסתר של הפרטיזנים. הוא נשאר אתם עד שהאיזור שוחרר בידי הצבא האדום. הפרטיזנים היו פולנים אך המפקד שלהם והרופא היו רוסים, ורק הם ידעו שהירש הוא יהודי. המפקד הכניס את הירש לבית יתומים יהודי שנוהל על ידי אגודת ישראל. משם עשה את דרכו עם אחדים מהם עד למחנה הפליטים ולאוניה.

היו מספר אנשי צבא בין הפליטים שעברו כברת דרך קשה ומעניינת עד שהגיעו הלום. בחיים האזרחיים הם היו חייטים וחנוונים ומסגרים ונגרים, אך בתקופת המלחמה נעשו אנשי צבא. דברתי עם אחד מפינסק שהיה מסגר בחייו הקודמים. הוא התגייס לצבא האדום ונשלח לבית ספר למפקדי טנקים. בדרגת סרן הוא השתתף בהגנת לנינגרד ואחר כך בשחרור וורשה. נגר מפינסק היה למפקד פרטיזנים וקבל את אות סטאלין בתום המלחמה. יהודי מלודז היה קצין בצבא הפולני ונתפש ונשבה על ידי הרוסים. עם פלישת הנאצים לרוסיה התנדב לצבא הרוסי ואחר כך לצבא הפולני. בתום המלחמה ולפני שהשתחרר הוא ברח מעבר לגבול פולין והצטרף לזרם העלייה לארץ. הוא אמר שכבר לא היו לו שום קרובי משפחה בפולין והפולנים הם אנטישמים מלידה ואין לו יותר מה לעשות שם. אחד הפליטים סיפר ספור מעניין במיוחד. הוא היה עובד דפוס במקצוע. יום אחד באו אליו במחנה עבודה ואמרו לו שלוקחים אותו לתפקיד מיוחד. הביאו אותו למחנה סכסהאוזן שהיה ידוע כמחנה לאסירים פוליטיים ושאר פעם לא הופצץ על ידי בנות הברית. שם האכילו אותו יותר טוב מאשר במחנה רגיל והתנאים בכלל היו טובים יותר. תפקידם המיוחד של האסירים היה להדפיס כסף מזויף של מדינות בנות הברית.

[מושט פה סיפור ארוך מאד, קשה ומצמרר, כיצד שני פליטים, פליט בשם רודי ופליטה בשם רות, שרדו את אושוויץ. רודי, שהיה גדול מימדים וחזק באופן יוצא דופן, הצליח להתמנות לקפו ואף ליצור מערכת יחסים אישית עם מפקד המחנה, שבאמצעותה השפיע עליו לחוס על חייה של רות].

הקטע הראשון של נסיעתנו לפלסט'נה [באוניה 'Balboa/Norsyd', המכונה להלן אניית 'ההגנה'] אך שמונה ימים. הימים עברו בשקט ובשלווה על אף התנאים הלא נוחים. חוסר הנוחיות היה בעיקר בגלל תנאי השינה. דרגשי העץ היו מעץ גס ומעט המזרונים שהיו שימשו לאנשים חולים. לא היה אוורור טוב בבטן האוניה ובליילה, כשכולם ישנו שם, היה ריח חזק. אם מישהו חלה והקיא, היה מגיע צוות של מנקים עם דליי מים שניקה את השטח. צוות אחר אומן בעזרה ראשונה והביא לימונים ומטליות מים לחולים במחלת ים. הכול היה מאורגן באופן הכי טוב שהתנאים הקשים האלה איפשרו. ואשר לתנאים האלה, היו מעט מאד טענות ותלונות, והאנשים קבלו את המצב כדבר זמני הכרחי. אחד הפליטים

היה רופא וסידרו לו פינה באוניה שתשמש לו כחדר עבודה, וגם הוא ואשתו גרו בפינה אחת של החדר. החולים ממש הועברו לחדר הזה, ובו גם היה ארון תרופות ומכשירי רפואה שונים. הרופא נולד בבוקובינה, אבל גר בצרפת מאז מלחמת העולם הראשונה. אשתו הייתה יהודיה צרפתייה וחדרם היה המרכז התרבותי של העולים דוברי צרפתית באוניה. הרופא עבד עם ה-Maquis בזמן המלחמה והיה אידיאליסט. הוא לא רצה ללכת לאחת הערים הגדולות בארץ אלא העדיף לעבוד באחד הקיבוצים.

אחרי יומיים של מזג אוויר סוער הגיעו ימי שמש יפים. אפשר היה ליהנות מהחום ומרוגע המים. גם האישה שקראנו לה היפיפייה הנרדמת קמה ממשכבה ויצאה לסיפון האוניה. היא הייתה האישה הכי יפה באוניה וכבת עשרים שנה. בעלה היה מהנדס פולני והיה עסוק עד אותו יום בהגשת קומפרסים לראשה ובניסיון להאכיל אותה. עם השינוי במזג האוויר היא קמה לתחייה. זאת הייתה אשתו השנייה של המהנדס, הוא איבד את אשתו וילדיו במחנות, ופגש את אשתו הנוכחית אחרי השחרור. היא הייתה עכשיו בהריון.

כל פעם שאוניה אחרת הופיעה באופק כולנו נאלצנו לרדת לבטן האוניה ולהסתתר. האוכל לא היה רע אבל לא בכמות גדולה מדי. הלחם נאפה באוניה ולדעתי היה מצוין. נוסף לזה היה לנו מרק עם תוכן בשרי לאלה שלא אכלו אוכל כשר, ותוכן של ירקות ותפוחי אדמה לאלה שאכלו כשר. היה מעט קפה או תה וזה היה עבור הצוות ועבור אלה שעבדו בניקיון ובטיפול בחולים. הטבח הראשי, בחור אמריקאי, הרגיש שהוא לא נותן מספיק אוכל או אוכל מספיק טוב, והיה במצב רוח קשה בגלל זה על אף שלא היו הרבה ברירות. כל בוקר הדתיים היו הראשונים שהופיעו על הסיפון וכולם הניחו תפילין והתפללו בכיוון המזרח.

ארוחת הבוקר הייתה בשעה שבע וכמעט כולם אכלו על סיפון האוניה. אכלו בקבוצות ואחד מכל קבוצה הלך להביא אוכל בשביל כל הקבוצה בדלי קטן, ואז הוא חולק בין חברי הקבוצה. הגישו את האוכל על כלים חד-פעמיים. מדי פעם חלקו סיגריות ושוקולד לכל הנוסעים וגם נתנו אבקות חלב למי שנזקקו לזה. הגישו ארוחת צהריים בשעה 12:00 וארוחת ערב בשעה שש. עלי לציין שלמרות התנאים הקשים האווירה על האוניה הייתה עליזה ותוססת. המודרנים יותר היו לבושים בגדי ים או בגדי קיץ צבעוניים, והדתיים היו בבגדי השחור המסורתיים. קבוצות שונות הסתובבו על הסיפון במגוון רחב של פעילויות, ואחרים ישבו בזוגות או ביחידים בשיחה או בפעילות אינטימית אחרת. הקצין הראשון התבונן מהגשר על הנעשה והעיר: "ממש כמו ה-Hudson River Day Line. התחנה הבאה Bear Mountain". (קו אניות על נהר ההדסון במדינת ניו יורק. א.מ.)

הנסיעה במשך השבוע הראשון בים התיכון הייתה כל כך נעימה ושקטה שלא היינו מוכנים לכל הסכנות והקשיים של הקטע השני של המסע שלנו. היינו יכולים להגיע עד חופי הארץ בארבעה ימים, אבל התקדמנו בעצלתיים ולא ידענו בדיוק למה. מאידך זה גם לא הפריע לנו במיוחד. אני שוחחתי עם הרבה מבין הנוסעים, והסיפור של כל אחד מהם היה יכול להיות בעצמו ספר שלם. ביום השלישי קרה משהו מעניין כששני בני דוד שלא ראו אחד את השני זה שנים וכשהאחד לא ידע אם השני חי בכלל, נפגשו פתאום פגישה מרגשת מאד על סיפון האוניה. ביום הרביעי מנגנון ההיגוי התקלקל והיה צורך לכבות את המנועים. התנדנדנו בים מספר שעות עד שזה תוקן והמשכנו בדרכנו.

יום אחד הייתה לנו חתונה דתית מסורתית על סיפון האוניה כששני צעירים דתיים התחתנו. אחרי החתונה הייתה שירה וריקודים, רקדו הורה ועשו שמח כל אחרי הצהריים. ביום השישי נאספנו על הסיפון ואחד מאנשי 'ההגנה' נתן לנו הוראות איך להתנהג במקרה וניפול לידי הבריטים. הוא אמר: "מבחינתנו אתם כבר אזרחים ישראליים, גם אם האנגלים לא מסכימים עם הגדרה זאת. ייתכן שלא תגיעו לארץ ישראל אלא לבית סוהר בארץ, ושם שוב תראו שאתם מוקפים בחוט תיל". הקהל קבל את החדשות האלה ברוח טובה ובית סוהר בארץ לא הפחיד אותם.

הייתה הרגשה שהמסע מתקרב לסיום. הועמדנו בשורה אחת ארוכה בפני לשכת רב החובל ושם חילקו לנו תעודה כתובה באנגלית ובעברית, "אשור כניסה לפלסטינה". מלאנו בטופס את השמות שלנו ושל ההורים, מקום הלידה והשנה. כתוב היה בתעודה שנמצאנו כשרים על ידי היישוב היהודי בפלסטינה להתקבל כאזרחי היישוב. התעודה ציינה ארבע אסמכתות להחלטה זו. הראשונה, פסוק מיחזקאל על שאלוהים נתן את הארץ לבני יעקב. השניה, פסוק מיאשיהו על שאלוהים יאסוף את בניו אליו ברחמים. השלישית, הצהרת בלפור, והרביעית, המנדט של ברית האומות שניתן לבריטניה. לאיש 'ההגנה' היה גם חוש הומור כי במקום השמור לחתימת הרשאי לחתום על התעודה הוא חתם – הרב משה בן מימון, כלומר, הרמב"ם.

למחרת ראינו עשן באופק וכשהתקרבנו ראינו שזו אוניה טורקית קטנה ואנו נוסעים בעקבותיה. זה היה ערב שבת והיו תפילות מרגשות במשרד רב החובל. למחרת, ביום השבת, התכבדו רב החובל ומפקד 'ההגנה' בעלייה לתורה ובקריאת ההפטרה. כיד המקרה זה היה פרק מירמיהו "... מנעי קולך מבכי ועיניך מדמעה כי יש שכר לפעלתך נאם ה' ושב מארץ אויב" (ירמיהו לא: 15) (סטון לא ציטט בדיוק את המקור, לכן אני בחרתי את הקטע מירמיהו שנראה לי מתאים. א. מ.)

נאמר לנו לקום למחרת בבוקר ולארוז את כל חפצינו. רעד של צפייה עבר על כולם. אותו ערב שרו המון והיה מצב רוח מרומם. חשבנו שלמחרת ננחת בארץ. על הסיפון הקדמי החלוצים רקדו הורה משגעת, וגם אני הצטרפתי אליהם ורקדתי בכל מרצי עד שאפסו כוחותיי. עובדי המטבח ארגנו יום הולדת למישהו, אך התברר שזה לא היה יום הולדת אלא מסיבת פרידה לאוניה. הגישו קפה ועוגה ושרו הרבה שירים בעברית. בקשתי שישירו בידיש אבל אחד הצעירים הסביר לי: "אלה שירים עצובים, הם שירי העבר, השירים העברים הם שירי החיים החדשים, העתיד". אחד השליחים שר שיר בערבית שלמד, והחלוצים אהבו גם את זה מאד.

כשעליתי לסיפון למחרת בבוקר ראיתי את האוניה הטורקית שהייתה רק כמה מאות מטרים מהאוניה שלנו. שמה היה 'אקבל' (Akbel) ונמל האם איסטנבול. די מהר התפשטה השמועה שאנחנו אמורים לעבור לאוניה זו בקטע האחרון של הנסיעה שלנו. ה'אקבל' לא הייתה יותר מחצי הגודל של האוניה שלנו. רב חובלה נראה כאדם עצבני, עם שפם שהשווה לו דמות של צ'רלי צ'פלין. אונייתו הייתה ריקה וטולטלה בחוזקה מצד לצד. המלחים של שתי האניות ניסו לקשור חבלים מאחת לשנייה והן התקרבו והתרחקו לסירוגין. פעם אחת ממש התנגשנו בחוזקה ונגרם קצת נזק לדופן האוניה. רב החובל שלנו ניסה לדבר באנגלית עם רב החובל הטורקי, אך הלז כמעט ולא הבין כלום. קראנו לאחד

הטבחים שלנו שדבר יוונית, והוא הצליח לתקשר עם הקצין הראשון של ה'אקבל'. היווני שלנו מסר את הידיעות שלו בצרפתית לרב החובל שלנו, וכך יכולה הייתה להתנהל שיחה בין שני רבי החובלים.

התברר שרב החובל הטורקי לא רצה להתקשר לאוניה שלנו בגלל הפחד מנזק לאוניה שלו. הוא בכלל היה מוכן לוותר על כל העסק. הוא צפר שלש פעמים לפרידה. תשעה מבחורינו הכי גדולים וחזקים נכנסו לסירת המנוע שהורדה לים, עברו לאוניה הטורקית ועלו עליה. שניים רצו לכיוון החרטום ואחד רץ לאחור. יתר הששה עלו על הגשר והקיפו את רב החובל ואת הקצין הראשון הטורקי. איני יודע בדיוק מה קרה שם, אבל אחרי זמן קצר היה נדמה לי שהחברים שלנו שלטו באופן מוחלט באוניה הטורקית, הורידו משם אחת משתי הסירות שהיו על הסיפון, והחלו לשוט אלינו. הגברים היו אמורים לעבור ראשונים ואחר כך הנשים ואחרונים יעברו החולים.

לא אכלנו שום דבר אותו בוקר וגבר אחד בקש אוכל עבור אשתו החולה. התנדבתי לרדת למטבח ולהביא משהו. הריח למטה היה נורא, וראיתי שם כמה אנשים שהתעלפו. מלאתי כד עם קפה חם, לקחתי אתי גם כיכר לחם, ושוב עליתי לסיפון ונתתי קפה וחתיכות לחם לכל מיני אנשים שהיו במצב חלוש – כולל לרופא. הגיע תור הנשים לעבור והן ירדו באומץ רב בסולמות וקפצו מהם לתוך הידיים של המלחים בסירה. אחד המלחים האמריקאים העיר בלא מעט פליאה: "הנשים האלו עושות באומץ וללא היסוס את מה שמלמדים חיילים מכוח אמפיבי צבאי לעשות במשך כמה שבועות של עבודה מאומצת". אני הייתי בין האחרונים לעבור ל"אקבל", ואחרי שגמרו להעביר את האנשים החלו להעביר את חפציהם. בהתחלה היה ויכוח האם להעביר או להשאיר את החפצים, ולבסוף החליטו להעביר גם את החפצים וזה היה כרוך בעוד כשעה וחצי של הובלות. היה נראה שהעברת החפצים הייתה טעות, כי זמן מה לפני שההעברה הסתיימה הופיעה אניית מלחמה על קו האופק. הסירה עברה את המרחק בחזרה לאוניית 'ההגנה' בשיא המהירות, ואניית המלחמה הגדולה כבר הייתה לידנו. היה נראה שאנחנו במצב אבוד.

האוניה נראתה עצומה. היא הייתה כל כך קרובה ותותחיה היו כאילו מכוונים ישר אלינו. הסירה הגיעה בינתיים ל'ההגנה', המלחים עלו במהירות לסולמות, והיא הסתלקה בקיטור מלא לכיוון צפון. אצלנו על ה'אקבל' נשמע צלצול, המנוע החל לפעול, וגם אנחנו התחלנו לנוע לכיוון מזרח. כיוון ששתי האניות הקטנות נעו בכיוונים שונים קיווינו שאניית המלחמה תעקוב אחרינו והשנייה תוכל להימלט. אמנם ה'אקבל' לא הייתה יכולה לעשות יותר משבעה מייל לשעה.

העלינו לראש התורן את דגל המגן דוד בתקווה למשוך תשומת לב של אוניית המלחמה, ואכן עשינו זאת, כי בתשובה להרמת דגלנו לתורן גם האוניה השנייה העלתה את דגלה. כשראינו את דגל האוניה השנייה פרצו כל אנשי האוניה שלנו בצעקות וקריאות שמחה והוקרה למלחים באוניית המלחמה האימתנית הזאת. (עלי לציין שסטון כתב ספר זה עוד לפני קום המדינה ובהתחשב במצב הפוליטי הרגיש הוא לא ציין את הלאום של אניית המלחמה שהופיעה. כעת אפשר לגלות שזו הייתה אניית מלחמה צרפתית בשם "Georges Leygues"). אחרי הכרות נימוסית זו בין הענק והגמד כל אוניה המשיכה בדרכה בשלום ואניית המלחמה נעלמה בכיוון דרום.

האוניה הקטנה שלנו הייתה עמוסה וצפופה באדם באופן קיצוני. כל פיסת סיפון הייתה מכוסה בגופות של אנשים חולים ובריאים. אי אפשר היה לזוז מבלי לטפס מעל כמה אנשים ולהיזהר איפה מניחים את הרגל. סיפון האוניה היה קרוב לפני הים בגלל המשקל הרב של כלל הנוסעים, והמנוע שלה עמל בגניחות ובחריקות ובקושי קידם אותנו. לא היו סידורי שירותים להמון האדם, והאוניה הסריחה. המקום הגרוע מכל היה בבטן האוניה. בטן האוניה היה חשוך לגמרי, ולא היה שום אוורור בתוכו. הוא לא היה מתאים להסעת בהמות או חיות, ועל אחת כמה בני אדם. סולם אחד קישר בין הבטן והסיפון, ועל ידו עמד זקיף שתפקידו התברר בהמשך.

כל האנשים שכבו על הסיפון עייפים ורעבים ורוחם בשפל מחמת החום והלכלוך והדוחק. רק אחרי השעה שלש אחר הצהריים הצליחו אנשי הצוות לפתוח את ארגזי האוכל שהועברו ל"אקבל" מ'ההגנה' ולחלק חבילות עם סנדוויצ'ים ושוקולד לנוסעים התשושים. זה היה בעצם כל מה שקבלנו לאכול במשך היומיים הבאים. בזמן האוכל האחראים על חלוקת המים חלקו אותם במשורה לכל אחד ואחד, ולמרות שהם היו חמים וחולקו בכלים לא הכי נקיים, טעמם היה טעם גן עדן.

אני מצאתי לי מקום ישיבה לא הרחק מהרופא ואשתו, בקרבת הפתח לחדר הדוודים. מדי פעם עלו מהחדר המלחים ששרתו שם ונחו כמה דקות לפני שחזרו לעבודתם. הם אף פעם לא פצחו פה, דברו כנראה רק טורקית, ולא ניסו להחליף אתנו שיחה במשך כל הנסיעה. אולי זאת הייתה אוניה טובה מאה שנים קודם להפלגה זו, אבל עכשיו היא התאמצה מאד כשהיא נוטה קצת על צדה ומתקדמת כמו צולע אומלל.

היינו צריכים להחליט אם עלינו לנסות להתחמק מהצי הבריטי בניסיון להגיע לארץ בכוחות עצמנו או האם עלינו לבקש עזרה. המפקד מטעם ההגנה [בצלאל דרוני, איש הפלי"ם], שהיה האחראי, החליט שהסכנה גדולה מדי לנוסעים בגלל מצבה הרעוע של האוניה, וכי היא עלולה לשקוע או להינזק קשות. לכן החליט לבקש עזרה ולהיכנע לצי הבריטי, שאניותיו שטו באזור. הוא העדיף לשלוח קריאת SOS לפני שיקרה אסון. שלחנו את הקריאה בציוד הקשר שהבאנו מ'ההגנה' ותלינו דגלים עם אותו מסר. והנה בשעה חמש בערב הופיע מטוס דו-מנועי שטס בגובה נמוך מעל לאוניה שלנו. זמן קצר לאחר מכן הופיע מטוס ארבע-מנועי וחזר על אותו תרגיל. בתחילת הלילה האירו מספר מטוסים את האזור מסביבנו עם רקטות תאורה ואחר כך שרר חושך מוחלט.

אותו לילה היה הגרוע ביותר בחיי. עמדתי ללמוד על בשרי משהו על החיים במחנה ריכוז. כמעט ולא נשארו לנו מים או מזון. חששנו שכל רגע האוניה עלולה להתהפך על צדה. ה-SOS ששלחנו כנראה לא עזר. לא היה סימן של עזרה בים סביבנו. חשבנו שאנחנו נמצאים מאה מייל מחוף פלסטינה ונעים בכיוון החוף. הבעיה הקשה הייתה להוריד גברים לתוך בטן האוניה. לא היה מקום על הסיפון לכולם, והגברים היו צריכים לרדת למטה גם כדי לאזן את האוניה. שם למטה האוויר היה נורא. היה ריח איום והיה חם מאד לעומת הסיפון עם האוויר הצח. אחדים התנדבו לרדת ואחרים ירדו אחרי שקבלו מנה והתביישו, ואחרים התעקשו ולא רצו לזוז ממקומם. היו מספר מקרים של תגרות ידיים והיו צעקות ואיומים. ובכלל זה היה מראה אומלל וקשה מאד.

רודי הגדול היה ראש השומרים. הוא התרוצץ ודחף וגדף ועודד ואלץ או שכנע את כל מי שאפשר, לרדת ולהחליף את אלה שכבר היו מספר שעות למטה. זה היה מין בלט שטני בחשכת הלילה. אני ישבתי במקום תצפית מצוין על יד התורן, אך הלכתי לסולם ורציתי לרדת. רודי אמר שאני לא חייב לרדת, אך אני בקשתי להתיישר עם כולם ולקבל תור כמו יתר הגברים. ירדתי למטה, ושם, גברים אחרים לחמו כדי לעלות לאוויר. דחפתי את עצמי לאיזו פינה והתיישבתי שם. היה חם מאד, האוויר היה מסריח, והרעש היה חזק והפריע מאד. וכל הזמן המנועים של האוניה דפקו בקצב קבוע ונשמעו כמו תופים של שבט פרימיטיבי. הדבר הכי נבון לעשות היה להוריד את החולצה ולשבת בשקט ולתת לזמן לעבור.

מסביבי ישבו אחרים מכונסים בעצמם, וכל אחד במצב רוח קשה ולא ידידותי. זה היה כמו להיות כלוא בצינוק. החום והרעש והאוויר המסריח החליש את כולם, והיה מאבק מתמיד בין אלה שישבו בקרבת הסולם ששם נכנסה טיפה של אוויר ואור ואלה שישבו בקצוות וניסו לפלס לעצמם דרך לסולם ולמעלה. אני ביליתי שעתים שם למטה וזה הספיק לי. ניסיתי לפלס לעצמי דרך לסולם. כשהגעתי שוב לסיפון המלוכלך והצפוף בהמוני בני אדם אחרי שהייה בבטן האוניה, זה היה כמו להגיע לגן עדן. אנשים אמרו לי שהאוויר שם בבטן האוניה הייתה כמו זו בבונקרים במחנות הריכוז. גם שם כל אחד לחם בשביל קצת אור ואוויר וקצת מקום לישון וקצת לחם וקצת חיים.

אני מודיע בבושת פנים ששוב לא התנדבתי לרדת למטה. אחרי שעליתי הייתי רוצץ וחלוש ולקח לי זמן לשלוט על העצבים ולהירגע. בקשתי מאחד השוטרים לשפוך עלי דלי מי ים, והמים הצוננים החיו אותי. שוב עליתי למקום ליד התורן ומצאתי פיסת מקום לשבת ושם נרדמתי בישיבה. כשהתעוררתי בבוקר ראיתי הרים לא הרחק וחשבתי שזו לבנון, אך התברר שאלה הרי קפריסין. במשך הלילה שינה רב החובל הטורקי כיוון והרחיק אותנו מחופי הארץ! נוסף על כך במרחק לא רב מאתנו ראינו משחתת אנגלית העוקבת אחרינו.

היינו כעת שמונים מייל יותר מרוחקים מהארץ מהמרחק שבו היינו כשעברנו לאניית ה'אקבל'. לא ידענו מה יחס הבריטים אלינו כעת. חשבנו שאולי הם יתנו לנו מים או מזון או שייקחו את החולים לטיפול. ואולי פשוט ציפנו ליותר מדי טוב לב מצדם. כשהם התקרבו אלינו ראינו שזאת משחתת מספר 75 בשם Virago. השומרים [מפקד הספינה בצלאל דרורי] נתנו לי מגפון ובקשו שאדבר עם הבריטים. קראתי באנגלית: "שלום מצבנו גרוע האם תוכלו לגרור אותנו לחיפה?" ראיתי שמלחים באוניה הבריטית הורידו סירה לים וששה מלחים וקצין צעיר. הקצין שאל מי האחראי. לא רציתי לגלות את עצמי כי חששתי שיורידו אותי מהגרוטאה וייקחו אותי אתם. אז קראתי לבחור הולנדי שידבר אתם.

הקצין הבריטי דיבר עם רב החובל באנגלית והיה זקוק לשורה של מתורגמנים בשביל לתרגם דבריו לטורקית, ואת תשובתו בחזרה מטורקית לאנגלית. האנגלית תורגמה לעברית והעברית לרוסית, ומלח טורקי אחד תרגם את הרוסית לטורקית. הקצין הבריטי מסר את תוכן השיחה למלח שהיה קשר, וזה נפנף בדגלים למשחתת וגם קבל כנראה תשובות משם בחזרה. הקצין שאל אם אנחנו מסכימים שיגררו את האוניה שלנו לחיפה כי היינו בים הפתוח ובלי רשות הוא אינו יכול לעשות זאת. אנחנו הסכמנו שיגררו אותנו

לחיפה. הקצין שידר: "תקלה במנוע ומעמס יתר. אין לאוניה אפשרות להתקדם, ומבקשים שנגרור אותה לחיפה". המשחתת שאלה אם יש לנו מזון ומים וענינו בשלילה. לקצין הצעיר היה מאד לא נוח לראות את מצבנו האומלל, וכנראה שזה הציק לו. לנו הוא נראה בחור סימפטי. הוא שאל אם יש לנו חבל גרירה, וכשענינו בשלילה הוא בקש מהבחורים לפנות קטע מהסיפון מלפנים כדי לזרוק לשם חבל ולעסוק במלאכת הקשירה. היו שם הרבה נשים ובנות שישנו בלילה בקטע הזה של האוניה. עכשיו הן היו אמנם ערות, אך לא לגמרי, ולא רצו לזוז ולאבד את מקומן הנוח יחסית. אחרי הרבה מאד שידול ועידוד ושכנוע התפנה חלק מהסיפון.

בינתיים הבריטים ירדו לסירה שלהם והחלו לחזור למשחתת. נראה היה שכוונתם לעזור לנו. ראינו שהסירה הגיעה למשחתת ושם העלו אותה חזרה לסיפון. ואז ראינו שהיא מתרחקת מהאוניה שלנו ופונה מזרחה. היינו המומים. אף אחד לא צעק ולא גדף. הסתכלנו בהשתוממות על קשיחות הלב של הבריטים האלה, שכנראה קיוו שניעלם למצולות. "זה יהיה נס אם נגיע לחופי הארץ", אמר הרופא.

היום והלילה השני היו הכי גרועים שאי פעם עברתי בחיי. לא קבלנו שום תוספת של מזון או מים מהבריטים. היינו דרומה מקפריסין וכמאה שמונים מייל מחוף פלסטינה. השמים היו בהירים והים שקט אך זה היה יום חם מאד. אנחנו לקחנו מזון ומים ליום אחד ואם רב החובל הטורקי היה נוסע ישר מזרחה היינו מגיעים באותו יום. כעת, בגלל שיקוליו הוא, היינו מרוחקים מהארץ בהרבה יותר מאשר מנקודת ההעברה שלנו בים מ'ההגנה' ל"אקבל". החום הלך וגדל, היו הרבה חולים ונשים בהריון, והרופא עצמו היה חולה. אלה ששימשו כאחים ואחיות הלכו אליו לקבל תרופות והוראות. היו כמה בחורים שהורידו דליים לים, העלו מי-ים, ושפכו אותם על האנשים כדי להקל עליהם. גם אני לקחתי דלי אחד והסתובבתי בין האנשים והתזתי קצת מים על כל מי שבקש. כמה אנשים מתחו שמיכות על חבלים כדי להרוויח קצת צל, ואחרים שכבו בחוסר אונים בלי לזוז. כולם היו מתוחים ובמצב רוח עצבני, וקשה היה לשכנע מישהו לעשות משהו. המוראל היה על הפנים. אחד הצעירים ששמר על הסדר אמר: "יהודים הם כמו סוסים, צריך שוט כדי להזיז אותם". חוששני שגם אני התרגזתי ללא צורך וסיבה על מספר אנשים, ואני רוצה כאן ועכשיו לבקש מהם סליחה.

במחברת הרטובה והמלוכלכת שלי כתבתי באותו יום: "אני מרגיש שאני חולה, אין מים היום. מצאתי חפיסת בייסקוויט יבשה שמישהו אחר נגס ממנה. אני אכלתי אותה בתאבון, אבל מאחר ולא היה לי רוק כדי להמיס אותה בלעתי את הפירורים על יבש". אחר כך עליתי לגשר ועמדתי בקרבת ההגה. ראיתי רבע כוס מים, והכוס הייתה מאד מלוכלכת. שתיתי את המים, גרגרתי בפה, וזה היה לי טעים כמי מעין טהורים. על הסיפון החלה קטטה בין האנשים בגלל קצת מים. רודי קפץ בתווך וקרא בקול רם: "מעכשיו אני אחראי על חלוקת המים ורק אני אחלק אותם".

הייתה לי הרגשת אשמה באותו ערב כי זכיתי לטיפול מיוחד. ראיתי שרוב החובל יושב לו בחדרו ושם הוא אוכל ושותה תה בנחת. לצוות הטורקי היה מלאי אוכל שלהם. הסתכלתי בתה באופן כל כך מרוכז שהוא כנראה ריחם עלי והזמין אותי לשתות ספל. התה היה חם ומתוק, וזה היה התה הכי טוב שטעמתי בחיים שלי. החזרתי לו טובה ונתתי

לו אחת מחפיסות הסיגריות האחרונות שנשארה לי. באותו ערב אנשים התפרעו, והמצב כמעט יצא מכלל שליטה. הברומטר נפל לשפל והים היה שקט מאד. רב החובל היה בטוח שסערה בדרך ושהאוניה עלולה לטבוע.

שוב שדרנו SOS, ובשעה שתיים בבוקר הופיעה שוב המשחתת הבריטית שנטשה אותנו ביום הקודם. לקחתי את המגפון לידי וקראתי: "האם זאת ה- Virago?" חזרתי על השאלה אבל לא קבלתי תשובה. שאלתי מה המרחק לחיפה וענו לי שזה שלוש וחמישה מייל. הברומטר יורד ורב החובל שלנו חושש שתהיה סערה ונטבע. המשכתי: "יש לנו מעמס יתר. האם תוכלו לקחת מספר אנשים חולים לחיפה?" חיכיתי ולא הייתה תשובה. "תענה בבקשה" בקשתי. חזרתי על הבקשה מספר פעמים ללא מענה. חיכינו כרבע שעה ולבסוף קראתי בלעג: "תודה רבה". הנענו את המנוע והמשכנו ישר לחיפה. על אף חששותינו, לא הייתה סערה והתקדמנו יחסית במהירות. לפנות בוקר, כשהתעוררתי משנתי על הגשר, ראיתי הרים בדרום מזרח האופק. חוף ארץ ישראל לפנינו, הר כרמל נראה עכשיו בברור, ולרגליו חיפה העיר! ובים, בינינו והחוף, צי שלם של אוניות בריטיות. הפליטים שרו והריעו, והשמחה הייתה גדולה מאד. הורידו את הדגל הטורקי מהתורן והניפו את מגן הדוד. וכך, בשירת 'התיקוה', התקדמנו לזרועות הצי הבריטי.

שוב שלחה המשחתת סירה עם קצין צעיר אחר וקבוצת מלחים, והוא הודיע שהאוניה בפיקודו. מלח הוריד את הדגל הבריטי שאנחנו הנפנו ביחד עם מגן הדוד, כי זה היה דגל אזרחי ולצי יש דגל משלו שהונף במקומו. אבל הוא לא הוריד את מגן הדוד. כך הובלנו לתוך הנמל בליווי עוד מספר משחתות. בעיני רבים מהפליטים היו דמעות. אחרי כל הזמן וכל הסבל וכל הסכנות וכל הצפייה, הנה ארץ ישראל פרושה לפנינו.

עמדתי בקרבת הקצין הבריטי הצעיר והחלפתי אתו כמה משפטים נימוסיים. הוא שם לב למבטא שלי ושאל אותי עם הייתי פעם באמריקה. אמנם הייתי מלוכלך ולא מגולח כמו כל יתר הפליטים, אך לא רציתי שדווקא עכשיו יורידו אותי מהאוניה. לכן התאפקתי להגיד שכן אני הייתי שם פעם. אז הוא סיפר לי את החדשות על החיפושים של הבריטים ביישובים, ועל מעצר צמרת מנהיגי היישוב וההגנה [אירועי "השבת השחורה"], ושעתלית מלאה אתם ושלא יהיה לנו מקום שם. בשומעי חדשות אלה חשבתי שכדי שאוכל לדווח על כל המסע שלי כן כדאי לי לרדת, במקום להיות כלוא באוניה. אמרתי לקצין שאני עיתונאי אמריקאי והראיתי לו את הניירות שלי כולל הויזה להיכנס לפלסטינה. "למה באת באמבטיה כזו?" הוא שאל. ספרתי לו שמטרתי הייתה לנסוע עם הפליטים ולספר על ההגירה היהודית ממקור ראשון. "עכשיו, שאתה יודע מה הם התנאים האם היית עושה זאת שוב?" "כן, זה היה נהדר!" עניתי.

אחת הצעירות שעמדה בקרבתנו בטאה את חששותיה שאולי האנגלים יחזירו אותנו לאירופה. ספרתי לקצין מה היא אמרה, והוא ענה בחיך: "לא. אנחנו לא נעשה דבר כזה. אנחנו לא עד כדי כך רשעים". הוא המשיך להסביר שבצעם הבריטים הם ידידותיים ליהודים, אלא שיש להם המון בעיות עם המון עמים, והם צריכים לתמרן בין כל הדרישות והסיבוכים. כל זה היה לפני שהאנגלים התחילו להעביר את העולים לקפריסין. סירת מנוע משטרית הגיעה אלינו, וקצין משטרה שאל בעברית כמה חולים יש לנו. הרופא שלנו אמר שיש עשרים וארבעה חולים. זמן מה אחר כך הגיעה ליד אנייתנו סירה גדולה יותר עם

רופא יהודי מהארץ, והחלו להעביר את החולים. חצי שעה מאוחר יותר החלו להביא לנו מי שתייה. עד הצהריים הספקנו כולנו לשתות מים ולמלא מימיות ובקבוקים.

עם עלייתנו לאוניה 'אקבל' הטורקית היא הפכה להיות אניית ההגנה 'ביריה', על שם היישוב בקרבת צפת שנהרס על ידי האנגלים. 'הביריה' הובלה לפינה אחת של נמל חיפה שם נאספו אוניות הגנה נוספות שנשבו על ידי האנגלים ["צי הצללים"]. הפליטים נשלחו למחנה עתלית ולא לקפריסין, ואחרי מספר חדשים שוחררו. אני ירדתי מהאוניה, יצאתי ישר מהנמל ללא בעיה, ובזה תם המסע שלי לארץ ישראל.